

29 בינואר 2026

לכבוד

אלוף אבי בלוט
אל"מ קובי מרקוס
מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
תא"ל הישאם אברהים
ראש המינהל האזרחי
יועמ"ש איו"ש

הנדון: השגה על תוקפה של "הוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה ("אזור דומא"), התשפ"ו-2025, דרישה לבטלה לאלתר, ולהסיר את החסימות המסומנות בה

סימוכין: פניותינו מהימים 10.6.2025, 22.7.2025 ו-12.11.2025; מענה מטעם יועמ"ש איו"ש מהימים 15.6.2025 ו-31.12.2025

הריני לפנות אליכם בשם תושבי הכפר דומא, האגודה לזכויות האזרח בישראל ועמותת במקום, בהשגה על תוקפה של "הוראה בדבר הגבלת תנועה ותעבורה ("אזור דומא"), התשפ"ו-2025" מיום 31.12.2025 (להלן: **ההוראה**). הנכם נדרשים להורות על ביטולה המידי של ההוראה זו, ועל פינוי לאלתר של החסימות המסומנות בה, מן הטעמים שיפורטו להלן. ייפוי כוח מאת ראש מועצת דומא, בשם התושבים, מצ"ב.

1. בפניותינו אליכם מהימים 10.6.2025 ו-22.7.2025 דרשנו כי יוסרו שלוש חסימות גורפות שהציב הצבא, עוד באוקטובר 2023, בדרכים חקלאיות באזור כפר דומא (להלן: **החסימות**); כי תוסר חסימה גורפת נוספת, בלתי חוקית, שהציבו מתנחלים בדרך גישה מרכזית אל הכפר; וכי לתושבינו תסופק הגנה אפקטיבית מפני אלימות המתנחלים מהמאחזים הסובבים – בכלל, ובעודם מנסים להמשיך לקיים פעילות חקלאית בפרט. בפניותינו תוארה הפגיעה הקשה בכלכלת הכפר, בתחושת הביטחון של תושביו, ובזכויות האדם שלהם, כתוצאה מאלימות המתנחלים מזה, וחסימות הצבא מזה. התושבים אינם מצליחים להגיע לאדמות ולשטחי מרעה, נופלים קורבן לשריפות והשחתות של יבול וציוד חקלאי, מתנחלים משתלטים על אדמותיהם, חוסמים את דרכיהם, והם אינם מקבלים הגנה.

2. פנייתנו הראשונה לא נענתה לגופה. במענה שהתקבל ביום 15.6.2025 התבקשנו לשלוח אליכם את מיקומי החסימות שהצבא עצמו הציב, כדי שתוכלו להתייחס לפניה. כך עשינו, אך גם פנייתנו השנייה לא נענתה. ביום 12.11.2025 פנינו אליכם בשלישית, בדרישה לקבל לידינו את הצו שמכוחו הוצבו החסימות. רק ביום 31.12.2025, למעלה משנתיים אחרי שהוצבו החסימות, ולמעלה מחצי שנה אחרי שפנינו אליכן בעניינן, נשלחו מטעמכם ההוראה המתייחסת אליהן, תוך התעלמות מיתר הנושאים שהועלו בפנייתנו. כל דרישותינו האחרות, לרבות הדרישה להסרת החסימה הבלתי חוקית שהציבו מתנחלים, טרם זכו אפוא לכל התייחסות. יובהר כי אנו עומדים עליהן.

פניותינו, המענה מטעמכם וההוראה מצ"ב.

3. ולהוראה עצמה. ההוראה קובעת כי שלוש החסימות ייוותרו במקומן עד ליום 1.7.2026 – כלומר מעל שנתיים וחצי רצופות – כך שהדרכים החקלאיות שהן חוסמות ימשיכו להיות בלתי

שמישות עבור התושבים. ההוראה אמנם מנוסחת כך שהיא אוסרת לעבור את החסימות ברכב, "אלא בהיתר", אולם מדובר באפשרות החרגה תיאורטית בלבד. בפועל, החסימות בנויות מתלוליות עפר ואבנים גדולות, הניצבות לכל רוחב הדרך ואינן ניתנות להזזה, כך שלא ניתן לעבור אותן ברכב, עם היתר או בלי. מעבר ברגל אינו אסור, אך ראשית לא די בו כדי לקיים פעילות חקלאית. כלי רכב חקלאיים נחוצים לביצוע פעולות חקלאיות ולהובלת תוצרת בהיקף ובתדירות שניתן להתפרנס מהם, בהתחשב גם במרחק שבין הקרקעות החקלאיות לבין הכפר. התושבים אינם יכולים להסתמך על מה שניתן לשאת בידיים לאורך קילומטרים. שנית, וכפי שפורט בפניותינו, בפועל התושבים אינם יכולים לעבור את החסימות גם ברגל. מתנחלי האזור מתנהלים כאילו החסימות הן גבול שעליהם לאכוף באלימות, ותושבי הכפר העוברים אותו חשופים למתקפות מצדם.

4. באופן זה, חסימת הדרכים משרתת את מתנחלי האזור לדחיקת התושבים הפלסטינים משטחים הולכים ומתרחבים, ולהשתלטות על רכושם ואדמותיהם באמצעים אלימים. התעלמות מכך בעת קבלת החלטות על הטלת מגבלות תנועה, מנוגדת לחובות הבסיסיות ביותר של המפקד הצבאי – לאכוף חוק, לשמור על הסדר הציבורי, להגן על האוכלוסייה המקומית ועל זכויות האדם שלה (תקנות 43 ו-46 לאמנת האג בדבר דינייה ומנהגיה של המלחמה (להלן: **תקנות האג**); סעיף 27 לאמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (להלן: **אמנת ג'נבה הרביעית**); בג"ץ 4764/04 **רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה** פ"ד נח(5) 385 (2004); בג"ץ 10356/02 **הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** פ"ד נח(3) 443, 455-456 (2004)).

5. הנכם נדרשים להורות על הסרת החסימות לאלתר, מן הטעם שהצבתן והארכתן נעשו תוך הפרה יסודית של הוראות הדין והנוהל בעניין הטלת מגבלות תנועה; משום שאין תכלית ביטחונית מוצדקת להמשך הטלתן; משום פגיעתן הישירה הקשה והבלתי מידתית; ומשום שבפועל הן הופכות לכלי שרת פוגעני בידי מפרי חוק, ומשרתות תכליות פסולות.

עיגון בדיעבד בניגוד לדין והמשך הפרת הוראות הנוהל

6. כאמור, רק ביום 31.12.2025, למעלה משנתיים אחרי שהדרכים החקלאיות נחסמו, הוצא צו בכתב שמעגן את החסימות, בניגוד גמור להוראת סעיף 7 בפרק א' לנוהל מגבלות תנועה של פיקוד מרכז (פקודת בט"ש מס' 700, נובמבר 2019) (להלן: **הנוהל**); ראו גם: בג"ץ 2150/07 **אבו צפייה נ' שר הביטחון**, בפסקה 37 (29.12.2009). מבחינה מהותית, וכפי שיפורט בהמשך, הטלתן והארכתן של החסימות בענייננו נעשו באופן הסותר את החובה הקבועה בנוהל להימנע ככל הניתן מקביעת מגבלות גורפות; להטיל מגבלות תנועה אך ורק אם מתקיים צורך ביטחוני קונקרטי; לשקול את כלל השיקולים הרלוונטיים, לרבות שיקולים אזרחיים, ולאזן בין צרכי הביטחון לבין הפגיעה בתושבים כתוצאה מהמגבלה (סעיפים 1 ו-4 בפרק א' לנוהל).

7. גם בהוצאת הצו עתה הופרו הוראות הנוהל. הצו מטיל מגבלת תנועה שתוקפה יותר משלושים יום, אך לא התאפשר לתושבים להשיג עליו קודם לפרסומו (בניגוד להוראת סעיף 4(ב) בפרק ב' לנוהל). הצו נשלח לאגודה לזכויות האזרח בישראל, אך לא הובא לידיעת התושבים באמצעות מסירת העתק ממנו למת"ק הפלסטיני (כפי שמורה סעיף 9 לפרק א' לנוהל). כמו כן, חזקה עליכם שאילו קוימה חובת ההיוועצות במינהל האזרחי קודם להוצאתו (סעיף 3 בפרק ב' לנוהל), הדבר היה מצוין. אך לא כך הוא.

היעדר צורך ביטחוני קונקרטי המצדיק את המשך הטלת החסימות

8. הסמכות להטיל מגבלות תנועה תלויה בקיומו של צורך ביטחוני קונקרטי. בהיעדר צורך כזה, המפקד הצבאי כלל אינו מוסמך להורות על חסימת דרכים, כל שכן על חסימת דרכים שהגישה לקרקעות חקלאיות תלויה בהן (סעיף 4(א) בפרק א' לנוהל; סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית; בבג"ץ 9593/04 מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, פ"ד סא(1) 844 (2006) (להלן: עניין מוראר)).
9. כבר נפסק כי לא ניתן להטיל מגבלות תנועה משמעותיות כמו אלה שהטלתם באזור דומא, על בסיס אמירה כללית שהמגבלות "נחוצות ביטחונית" (בג"ץ 3696/06 ראש מועצת הכפר דיר סאמט נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, בפסקה 26 (22.10.2009)) (להלן: עניין דיר סאמט). המענה מטעמכם אינו כולל יותר מכך.
10. בענייננו, עצם היקפן של המגבלות שהוטלו מלמד כי אין בבסיסן כל צורך ביטחוני קונקרטי. צורך כזה הוא זמני ומשתנה מטבעו, ואינו יכול להצדיק חסימה גורפת של שלוש דרכים שונות, שתוצאתה מניעת גישה לשטחים חקלאיים נרחבים במשך שנתיים וחצי ברציפות.
11. גם במענה מטעמכם לא מפורט כל צורך ביטחוני קונקרטי, המצדיק את המשך הטלת החסימות עד יולי 2026. מתוארים בו סיכונים ותכליות כלליים ביותר, מבלי להבהיר או לבסס עובדתית את הקשר בינם לבין נחיצות החסימות שהוצבו. כך, נטען כי החסימות הוצבו "כחלק מהמאמצים לסיכול טרור ושמירה על הביטחון במרחב", לנוכח "הפוטנציאל לסיכון ביטחוני ולהתממשות אירועי טרור באזור יהודה ושומרון שאך התעצם מאז פרוץ המלחמה". עוד נטען, כי בבסיסן ניצבות הצבת החסימות שלוש תכליות: "תיעול התנועה אל צירים מוסדרים בהם לגורמי החטיבה אמצעי ניטור ובקרה"; להבטיח "יכולת פעולה של גורמי הצבא בעתות חירום ובעת כניסתם אל הכפר, כל זאת תוך מניעת 'ברחנים'"; ו"למנוע תנועה לא מבוקרת בין בקעת הירדן לכפר דומא" כחלק מן "ההתמודדות עם תופעת הברחות אמצעי הלחימה... מבקעת הירדן והגבול המזרחי אל יתר אזור יהודה ושומרון".
12. לגבי התכלית השלישית, אין כל הבהרה מדוע יש צורך בחסימות קבועות וגורפות במיקום שנקבע – בין הכפר דומא לאדמותיו החקלאיות – כדי למנוע תופעה דינאמית ועל-מקומית כמו הברחת אמצעי לחימה מהגבול המזרחי אל יתר חלקי הגדה המערבית. בדומה לכך, הטענות כי החסימות נדרשות "לצורך סיכול טרור" ולנוכח "פוטנציאל מתעצם להתממשות אירועי טרור" הן טענות בעלמא, שלא רק שאינן מקבלות את הביסוס הקונקרטי הנדרש, אלא סותרות את נתוני הצבא עצמו. אך לאחרונה פורסם כי במהלך שנת 2025 חלה ירידה משמעותית של 78% באירועי הטרור שביצעו פלסטינים בגדה המערבית (יניב קובוביץ "צה"ל: שיתוף הפעולה הביטחוני עם הרשות התחזק, ירידה של 78% בטרור הפלסטיני בגדה ב-2025" הארץ 19.1.2026) (להלן: הארץ, 19.1.2026)). אף על פי כן, הצבא מוסיף להציב ולהכשיר חסימות שהוצבו מאז ראשית המלחמה, במיקומים אקראיים.
13. מנתוני הצבא שפורסמו לאחרונה עלה גם, כי למול הירידה באירועי הטרור, חלה עלייה של 25% באירועי הפשיעה הלאומנית שביצעו יהודים כלפי פלסטינים (הארץ, 19.1.2026). על פי משרד האו"ם לתיאום העניינים ההומניטריים, מספר התקיפות החמורות שביצעו מתנחלים בפלסטינים זינק מ-852 תקיפות בשנת 2022, ל-1,291 תקיפות בשנת 2023 (שליש מהן מאז 7.10.2023), 1,449 תקיפות בשנת 2024, ובשנת 2025 הגיע לשיא של 1,828 תקיפות (משרד האו"ם לתיאום העניינים ההומניטריים, דיווח מיום 22.1.2026). נזכיר כי באופן ספציפי בכפר

דומא אירעו שתי פשיטות המוניות של מתנחלים בשנתיים האחרונות, לצד תקיפות שוטפות שגרמו לפגיעות ברכוש ובנפש (חלקן פורטו גם בפנייתינו). למרות זאת, לא הוטלו מגבלות תנועה על המאחזים ותושביהם. חסימת הדרכים מגבירה את הסיכון לתושבים במקרה של פשיטות אלימות ומונעת הגעה כוחות ביטחון והצלה אל הכפר, במקרה של חסימת הדרך הראשית על ידי מתפרעים או על ידי הצבא. כך היה השבוע בכפר חלאווה, שהותקף בליל 26.1.2026 על ידי פורעים. כבאיות ורכבי הצלה רפואיים התקשו להגיע למקום, דבר שהשליך על יכולת כיבוי האש והטיפול בפצועים.

14. לגבי התכליות הנוספות שלטענתכם החסימות משרתות: "צורך לפעול בעתות חירום ובעת הכניסה לכפר" – כלומר בנסיבות חריגות שהן זמניות מטבען - יכול להצדיק נקיטת מגבלות זמניות, אך לא הצבת חסימות קבועות כבענייננו. באופן דומה, הרצון למנוע בריחה של תושב זה או אחר, אינו מצדיק לחסום עשרות חקלאים מלגשת לאדמותיהם באופן קבוע ומתמשך. לצבא יכולת וסמכות להטיל כתר זמני על הכפר בנסיבות כאלה, וזהו האמצעי המידתי לשם כך. חסימה בשל נסיבות כאלה אף עולה כדי הענשה קולקטיבית אסורה (תקנה 50 לתקנות האג, סעיף 33 לאמנת ג'נבה הרביעית). ואילו הטענה שהחסימות נחוצות לצורך תיעול התנועה, מתעלמת מכך שהן מוצבות בדרכים חקלאיות שעבור המשתמשים בהן אין להן תחליף. אין כל טעם ואף לא היגיון ביטחוני ב"תיעול" תנועתם של חקלאים מן הדרכים שמובילות לאדמותיהם לדרכים שאינן. בפועל, תנועת החקלאים לא מתועלת, היא פשוט נמנעת.

15. אם כן, אף אחת מהתכליות להן טענתם אינה מלמדת על צורך ביטחוני קונקרטי שיכול להצדיק את המשך הצבת החסימות למשך חצי שנה. בהיעדר צורך כזה, לא קמה הסמכות להטלתן, ההוראה בעניינן בטלה, ויש להסירן לאלתר.

פגיעה בלתי מידתית

16. גם אילו היה צורך ביטחוני קונקרטי המצדיק את הארכת החסימות, היה על המפקד הצבאי לאזן בין התועלת הביטחונית שתופק מהארכתן לבין הפגיעה הנגרמת כתוצאה מכך לתושבים, בהתאם לעיקרון המידתיות, המעוגן בחובות המפקד הצבאי מכוח המשפט הבינלאומי ההומניטרי והמשפט המנהלי הישראלי (יובל שני השימוש בעיקרון המידתיות במשפט הבינלאומי מחקרי מדיניות 55 – המכון הישראלי לדמוקרטיה (2009)) והמוטמע גם בנוהל מגבלות תנועה. התועלת הביטחונית מהצבת החסימות ספקולטיבית ביותר, ואילו הפגיעה הנגרמת לתושבים ממשית, נרחבת, מתמשכת וחמורה מאוד, כך שהיא עולה לאין שיעור על התועלת. החסימות פוגעות בזכותם של התושבים לקניין ופרנסה, לחופש תנועה, לכבוד ולהגנה, כולן זכויות שהמפקד הצבאי מחויב להבטיח. הן משבשות את סדרי החיים התקינים של התושבים, גורמות לאובדן בלתי הפיך של מקורות מחייה, ובחסותן מתאפשרים אלימות, הרס ונישול מאדמות – שהמפקד הצבאי מחויב למנוע.

17. **הטלת מגבלות גורפות**: בניגוד לכלל, שלפיו יש להימנע מהטלת מגבלות תנועה גורפות (סעיף 4(ב) בפרק א' לנוהל), החסימות שהוצבו באזור דומא גורפות מכמה בחינות. הן עשויות מתלוליות עפר ואבנים גדולות, היוצרות חסימה קבועה ולא כזאת הניתנת לפתיחה (בניגוד לשער למשל); הן מוטלות ברציפות כבר למעלה משנתיים, וההוראה מאריכה את תוקפן בעוד חצי שנה; והן מוצבות בדרכים שאינן בנות תחליף מבחינת גישה לקרקעות חקלאיות. בהקשר זה, צוין במענה מטעמכם כי "עדיין נותר ציר גישה אחד פתוח לכפר דומא" ועל כך יש להעיר שני דברים. ראשית, הציר הפתוח ממוקם בצדו האחר של הכפר, ואין ממנו גישה לקרקעות

שנחסמו. שנית, ציר גישה נוסף נחסם כאמור באופן בלתי חוקי על ידי מתנחלים, ולא נפתח על ידיכם מאז, כך שאם "נותר עדיין ציר אחד פתוח" הדבר מעיד על מחדל אכיפה ולא על התנהלות מידתית.

18. **הפרת החובה להבטיח גישה לקרקעות חקלאיות:** מניעה כה נרחבת וממושכת של גישה לקרקעות חקלאיות מנוגדת אף לחובה שלא למנוע מחקלאים גישה לאדמותיהם, אלא בנסיבות חריגות, כמוצא אחרון, לפרק זמן מינימלי וביחס לשטח קטן ככל האפשר (עניין מוראר, בפסקאות 20-21).

19. **השלכות ישירות – אובדן פרנסה ומיטוט ענפים חקלאיים:** חוסר היכולת המתמשך להגיע לאדמות, לעבד אותן ולרעות בהן, גרם לפגיעה קשה בפרנסת התושבים. רבים בכפר דומא התקיימו מחקלאות כמקור פרנסה ראשי ואחרים הסתמכו על חקלאות לכלכלת משפחתם. כתוצאה ממניעת הגישה לשטחי מרעה, גידול הצאן התייקר מאוד והצטמצם במידה ניכרת. עקב כך, הופסק גם הייצור המקומי של גבינות ומוצרי חלב אחרים, ממנו התפרנסו נשות הכפר. החקלאות העונתית נפגעה. תעשייה זעירה אחרת שבה עסקו נשים – ייצור מוצרים במלאכת יד מתירס ודורה – נגדעה אף היא.

20. ענף הזיתים נפגע קשה מאוד, כתוצאה מקושי להגיע לאדמות, וכן מעקירת ושריפת עצים בידי מתנחלים. בעונת המסיק האחרונה לא הצליחו מרבית התושבים למסוק את עציהם. המניעה הממושכת מעיבוד הקרקעות פוגעת גם ביכולת להפיק מהן תוצרת עתידית.

21. **משך הפגיעה:** עוצמת הפגיעה בענייננו מושפעת מפרק הזמן הארוך שהיא נמשכת כבר, ועתידה עוד להימשך. אם ההוראה תמשיך לעמוד, פירוש הדבר יהיה קרוב לשלוש שנים של חסימות רצופות. בעניין זה נקבע בבג"ץ 1890/03 **עיריית בית לחם נ' מדינת ישראל** פ"ד נט(4) 736, 760 (2005): "על-פי אמת המידה של משך זמן ההגבלה, ככל שמשך הזמן של ההגבלה על חופש התנועה ארוך יותר, כך גוברת עוצמת הפגיעה. לא הרי עוצר השולל את זכותו של האדם לצאת מביתו למשך שעות מספר, כהרי מעצר בית... כפי שלא הרי הגבלה על זכות היציאה מן הארץ לימים מספר כהגבלה על זכות זו לחודשים מספר או אפילו שנים".

22. **הרס והשתלטות על אדמות בחסות מניעת הגישה:** בעוד שתושבי דומא מנועים מלהגיע לאדמות עקב החסימות הצבאיות, מתנחלים זורעים בהן הרס ומשתלטים עליהן. אדמות נפלשות, עצים, גדרות ומערכות השקיה נעקרים מהן, יבול נהרס. בנוסף, המתנחלים מעבדים את האדמות בעצמם במטרה להעבירן לחזקתם. הצבא אינו מפקח ואינו מונע פעולות אלה, על אף שהתושבים מתריעים על כך בפני המת"ק. המשמעות היא שהפגיעה הקניינית שנגרמת לתושבים כתוצאה ממניעת הגישה ומחוסר היכולת לעבד את האדמות, מתעצמת עקב ההרס והנישול. מאחר שהצבא הוא זה שחוסם את הגישה לאדמות, חלה עליו חובה מוגברת למנוע הרס והשתלטות עליהן.

23. לנוכח כל האמור, הנכם נדרשים לבטל את ההוראה על-פיה החסימות יעמדו בתוקפן עד 1.7.2026 ולהורות על הסרתן המידית.

בכבוד רב,

הילה שרון, עו"ד